

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ МЕДІАЦІЇ ЯК ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ІНТЕГРАЦІЇ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙ

Василець О. І.,

старший викладач кафедри соціології

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Казьмірова О. М.,

викладач кафедри соціології

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Стаття присвячена питанням відповідальності держави, яка може вважатися ефективною лише за умови, що вона сприяє розвитку, за оптимізації процесів вирішення конфліктів у її внутрішньому просторі. Це показано через необхідність інституціоналізації нових форм суспільної взаємодії під час інноваційного форматування звичаєних способів поведінки, наприклад кредитної, що пов'язана із задоволенням потреб. Зазначається, що саме кредитна поведінка утворює нову площину соціальної непевності, отже, підкреслюється важливість медіації, а також необхідність соціологічного підходу в опрацюванні даного поняття. Автори підкреслюють, що саме медіація стає затребуваною як соціальний супровід, консультації буквально з перших кроків кредитної активності.

Особлива увага приділена обґрунтуванню необхідності інституціоналізації медіації як вирішального чинника у конфліктному засвоєнні різними суб'єктами соціальної практики (особистостями, зокрема) нових форм соціальних взаємодій – на прикладі кредитної поведінки, а також наголосу на значущості держави, яка сприяє розвитку, в цьому процесі.

У статті зазначено, що інституціоналізація медіації буде сприяти формуванню довіри у нашому суспільстві й розглядати державу як головного медіатора.

Розкривається суперечливий характер заповнення інформаційного простору пропозиціями про надання медіаційних послуг і відсутність Закону про медіацію. Доводиться обмеженість підходу до медіації як сукупності процедур і методик. Робиться наголос на важливості державної підготовки фахівців з медіації та конфліктології саме як представників соціологічної науки. Автори зазначають, що розвиток медіації як одного із напрямів реалізації теорії суспільного договору в його сучасному вигляді передбачає розвиток практичних компетенцій саме у системному вигляді державного навчання.

Ключові слова: конфлікт, медіація, інституціоналізація, кредитна поведінка, держава, що сприяє розвитку.

Постановка проблеми. Уся історія людства – це пошуки можливостей та засобів для координації взаємодій. Війни холодні, гарячі, гібридні – також припустимо рахувати форматом перемов, але пам'ять утримує загальновідоме: війна є продовженням політики зброєю. Широке розуміння культури дозволяє визначити її як безкінечну інтригу (представлення окремих епізодів якої творами мистецтва включно) взаємин особистостей, груп, країн, партій, осередків, держав, тощо у прагненні відстоювати власні інтереси.

Медіація є і примиренням, і перемовинами щодо паузи у конфлікті. Вона затребувана завжди, особливо у світі турбулентних змін, десакралізованої влади та експонентного розгортання технологій, передусім військових (що притаманне їм в історичній традиції). Разом із цим мирне повсякдення також рясніє новими викликами конфліктогенних ситуацій, адже з'являються нові формати взаємин, нові (для конкретних соціумів) способи суспільної взаємодії. Загублена у нестійкому світі невизначеностей особистість вступає до нових комунікативних форм зв'язку з мезорівнем перебування соціального, який для неї і є презентацією всезагального в конкретиці його побутового здійснення.

Держава, ефективність функціонування якої стає полем дискусій, може сприяти залагодженню неминучої конфліктності з додаванням нових вимірів поведінки своїх акторів у світі глобальної

турбулентності. Кредитна поведінка людини як агента фінансових перетворень є конфліктною: а) *ad hoc*, за визначенням, поточно-ситуативною, з одного боку, але перманентною – з іншого; б) особливо конфліктною з огляду на вітчизняні реалії, де невіршені питання попереднього існування додаються до актуалізованих трендів суперечливого розвитку сучасності.

Запропонований нами спосіб дослідження інтеграції соціальних інновацій через вивчення можливостей подолання їх конфліктного характеру завдяки інституціоналізації медіації як соціального феномена державою, що сприяє розвитку, зумовив доцільність звернення як до тих авторів, чії роботи допомагають розкрити процеси становлення та розвитку соціальних інститутів (Г. Спенсера, Е. Дюркгейма, Т. Парсонса, Н. Смелзера, Е. Гідденса, Н. Лумана, П. Бергера і Т. Лукмана), так і до інших учених, чії дослідницькі програми зосереджені на вивченні феноменів медіації, кредитної поведінки, інших, необхідних для розкриття заявленої нами теми, даних.

Соціальна динаміка як включення нового досвіду (в контексті даної статті – інноваційності і, відповідно, конфліктогенності (*О.В., О.К.*)) розкривається сутнісним чином через вивчення процесів інституціоналізації, через визначення поточної спроможності та потенціальної, стратегічної дієвості соціальних інститутів як її результату. Різні аспекти в дослідженні трансформаційного характеру інституціонального розвитку як важливої ознаки в його розгортанні описувались у роботах Р. Бендікса, П. Блау, Дж. Ландберга, С. Ліпсета, Ч. Міллза, Б. Мура як представників інституціональної соціології, а також були представлені науковими розвідками неоінституціоналістів: Р. Джефферсона, П. Ді Маджіо, Дж. Мейера, Л. Лонглі, Д. Норта, В. Пауелла.

На вітчизняних теренах питання інституціоналізації розглядалися, зокрема, Е. Головахою, Н. Паніною, Ю. Чернецьким, О.Т. Бень. Із російських дослідників слушно відмітити роботи Е.А. Островської та Н.Л. Полякової.

Те, що протягом п'яти тисяч років історії існування боргів за ними завжди стояли певні інституції, показано, зокрема, у роботі Девіда Гребера, а на конфліктності сучасного світу, соціальної нерівності та обмеженої ресурсної бази наголошують усі представники соціогуманітарного дискурсу і поведінкових наук, відповідно, ті, що ставлять питання про практичну здатність соціології поліпшити світ: Майкл Робертс, Рей Рендалл, Дж. Голдстоун, Мішель Швальб та інші.

Розкриття кредитної поведінки як феномена соціокультурного, її політичної, а не тільки економічної вимірності, знайшло своє відображення у роботах Дж. Гелбрейта, Ж. Бодрійара, статтях О. Євтуха, Д. Стребкова, В. Леонова, Т. Кізими, В. Кривошеєвої, О. Шаманської, О. Казьмірової.

Про те, наскільки саме соціологічний підхід є важливим у вирішенні конфліктних питань сучасності, як він унаочнює переваги історично-порівняльної методології, соціології інтерпретативної та розуміючої, пишуть Герхард Ленскі, Патрік Нолан, Ольга Куценко та інші.

Держава, що сприяє розвитку, всебічно досліджується як зарубіжними вченими, так і представниками вітчизняної науки: П.В. Кутуєв, А. Фісун, А. Малюк, А. Багінський розкривають сутність даного концепту, надаючи можливості для його подальшого використання та розвитку.

Сама медіація поки що стала предметом дослідницького інтересу з боку юридичної спільноти, педагогів, господарників тощо. Головним чином описуються процедури та методики, причому структурна зумовленість в ефективності функціонування, як і дуальна природа самої структури, її ідеаційний вимір залишаються поза увагою переважно операціональних за характером, популяризаторських пропагандистських наративів. Так, вивчаючи медіацію як спосіб вирішення соціально-політичних конфліктів, Т.В. Водоп'ян у магістерській дисертації під керівництвом П.В. Кутуєва [1] зазначає відсутність комплексного підходу до осягнення можливостей медіації, попри численну кількість наукових робіт із такої тематики: О. Адамантіс, Н. Бондаренко-Зелінської, Я. Валюк, Л. Власової, О. Ващук, А. Гайдука, О. Горової, Ю. Губар, С. Задорожнової, В. Землянської, Г. Єременко, В. Маляренка, Л. Мамчур, Ж. Мішиної, Т. Подковенко, Н. Прокопенко, В. Тісногуз, К. Шершун, А. Чернеги, Д. Яницької та інших.

Тетяна Кузелова, досліджуючи розвиток медіації в Україні, зокрема з 1999 до 2016 року, [2] зосереджується на конфліктних взаєминах між спонсорською допомогою і низовими ініціативами (а саме ці дві складники виокремлюються нею в медіаційних процесах), принагідно відмічаючи відсутність в їх здійсненні юридичної закоріненості (а отже, послідовності). Це ще раз доводить, на нашу думку, необхідність саме державницького, інституціоналізованого підходу в освоєнні практики медіації. Наразі науково-практичний аналіз іноземного законодавства у сфері медіації здійснюється представниками юридичних дисциплін, зокрема О. Кармазою [3], яка пише про основні концепції розвитку процедури медіації, чи Федоренко Т.В. [4], але показовим є те, що за відсутності історичної компаративістики й соціологічного бачення контекстуальності як засадничого чинника дослідження інституційної адекватності, спроможності держави ми маємо лише частково та й дискусійно релевантні для нашої дійсності приклади. Єдиний закон про медіацію у США, Бельгійський Судовий Кодекс тощо, працюють ще з другої половини 20-го сторіччя і покликані розвантажити судові установи. Схо-

жий досвід надають нам практики медіації у США [5]. У повній відповідності до закону заперечення медіація проходить шлях від «народних» форм порозуміння (український досвід, зокрема [6]), через її включення та підпорядкування соціальним інституціям країни, до її громадянських форматів diversity, «donor-lead and grass-root movements».

Невирішеним залишається питання поєднання вищезазначених дослідницьких програм для забезпечення практичної ефективності медіаційних процесів у стратегії оптимізації взаємин між демократичною державою та громадянським суспільством як її системоутворюючим складником.

Мета статті – обґрунтування необхідності інституціоналізації медіації як вирішального чинника у конфліктному засвоєнні різними суб'єктами соціальної практики (особистостями, зокрема) нових форм соціальних взаємодій – на прикладі кредитної поведінки, а також наголосу на значущість в цьому процесі держави, яка сприяє розвитку.

Виклад основного матеріалу. Проблема взаємодії індивідуума з іншими суб'єктами соціальних практик у процесах формування та переформатування суспільних відносин набула особливої ваги в другу половину минулого сторіччя, але наразі окреслення шляхів щодо оптимізації в її вирішенні лише посилюється. Прискорення «темтів соціальних, економічних, політичних та культурних змін, викликаних загостренням глобальної конкуренції та мобільності, інтеграцією ринків та проривом у сфері інформаційних технологій актуалізує необхідність саме соціологічної рефлексії», зокрема над завданнями державного будівництва, як підкреслюють П. Кутуєв та М. Єнін [7], участю самої держави в діяльності соціальних інституцій.

Поняття інституту та інституалізації, що ними активно оперують Т. Лукман та П. Бергер [8], виступають як досягнення у спробі концептуалізувати єдність позицій німецької та американської теоретичної соціології. Інституціалізація, згідно з їхніми поглядами, є динамічним процесом виникнення, оформлення та функціонування соціального порядку. Водночас П. Бергер відзначає, що певні соціальні інституції можуть не тільки не полегшувати перемовини щодо конфліктних питань суспільної моралі, ідентичності (вкрай важливих, з огляду на глобалізацію у сучасному світі), але й ускладнювати комунікацію, отже, нагальною стає потреба розкриття їхньої спроможності до медіації як невід'ємної складової частини повноцінності, адекватності, ефективності інституціональної діяльності [9].

В умовах соціальних інновацій, включення нових взірців узвичаєної діяльності (таких як, наприклад, кредитна поведінка) необхідною є саме інституціалізація як втілення конструктивної вимірності процесів соціального контролю. Вона, з нашої точки зору, становить логічний етап оформлення хабітуалізації та сприяє її подальшому розвитку як чинника приватної культури повсякдення. Якщо ми звернемося до класичних соціологічних розвідок, зокрема до праць Г. Спенсера, то пересвідчимося, що розвиток суспільства вчений вбачає саме через формування соціальних інститутів, політичні серед яких відіграють вирішальну роль, адже практика еволюції людства доводить свою принципово конфліктну природу [10]. Для того аби існував соціальний факт, необхідно, щоб індивідууми поєднали свої дії, і щоб ця комбінація сприяла створенню якогось нового результату, як писав Е. Дюркгейм [11]. Цей синтез виникає з множини індивідуальних свідомостей, поведінкових звичок (як додали б ми), і тому мусить набути закріплення в такому специфічному способі колективного буття, як інститут.

Послугуючись загальною теорією соціальної дії Т. Парсонса [12, с. 555], ми можемо стверджувати, що інновації, до яких належать і нові форми кредитних взаємин, не оминають жодної з трьох взаємопов'язаних систем суспільного життя: культурної, соціальної та особистісної, отже, їх освоєння має носити комплексний і системний характер. За думкою Н. Смелзера, сам факт інституціоналізації визначає преференції у виборі індивідуумом певних взірців для його поведінки [13, с. 91]. Ми знаходимося у світі, де актуалізованою є потреба у «перегляді системи категоризації соціального світу і місця індивідів у ньому», – підкреслює Г. Коржов [14, с. 107]. Причому усвідомлення людьми своєї дотичності до швидких та радикальних змін глобального характеру не може не викликати у них занепокоєння, суперечливих потреб у відтворенні звичного світу соціальних взаємин і водночас у побудові нових алгоритмів світовідношення.

Саме на державу, яка сприяє розвитку, може бути покладена відповідальність за «рефлексивний моніторинг діяльності, що є рутинною функцією раціоналізації повсякденної життєдіяльності», і водночас саме соціальні інститути, як пише Е. Гідденс, «мають властивість накопичувати інформацію, можуть ініціювати взаємодію із середовищем» [15], а отже, логічно зауважити їхню спроможність активно працювати з конфліктною інноваційністю, бо саме «процеси самоорганізації та відновлення рівноваги є вкрай важливими для всіх видів соціальних інститутів».

Інституціалізація медіації, відповідно, не тільки сприяє формуванню громадського (та державного) контролю над проведенням медіаційних процесів, але й додає їм проєктивності, передбачуваності, водночас із гнучкістю та багатовимірністю. Останнє є особливо важливим з огляду на те, що медіація як феномен соціальної практики дотична до задоволення цілої низки потреб, а способи

і характер такого вдоволення змінюються у площинах «інноваційні практики: ситуації – технології інновації у соціальних стосунках: конфлікти, медіація». Сюди ми можемо зарахувати і міжпоколінні суперечки, і гендерний, і полікультурний аспекти в людській життєдіяльності. Та окремим рядком занотовуємо необхідність матеріального, як фінансового перш за все, а потім й інфраструктурного (що також потребує фінансового забезпечення) підґрунтя у вибудові особою стратегії і тактики виробництва-споживання.

Практики звернення до кас взаємодопомоги, що мали місце у СРСР, не є актуальними, традиційне «до родичів по допомогу» не виправдовується через проблемне матеріальне становище більшої частини рідні, з одного боку, і формування кланово-корпоративної моралі в родинних стосунках – з іншого. Бажаючи зберегти особистісну свободу, бути «непідзвітною», людина йде по позики до фінансових установ. З огляду на суперечливий характер у взаємності інтересів, що їх переслідують кредитордавні та боржники, ситуація як взяття коштів, так і подальшого управління кредитами є конфліктогенною за визначенням.

Саме через це медіація стає затребуваною як соціальний супровід, консультації буквально з перших кроків кредитної активності. Відповідальність її учасників та фахівців зростає в разі загострення протиріч. Відсутність цілісної державної політики (де програмні положення не мають соціологічного обґрунтування щодо ціннісного виміру конфліктної взаємодії, її впливу на соціальну структуру суспільства), а також не переведені на мову конкретних актів і механізмів імплементації стають особливо небезпечними, коли діяльність самих фінансових установ, а також колекторських організацій, є проблемною з позицій її підпорядкування, відповідальності, виправданості, врешті-решт, легітимності.

Спад у капіталістичній системі світової економіки представники фінансового капіталу прагнуть перекрити «новим імперіалізмом», поглибленням експлуатації країн периферії, де попри введення культурних практик центру загострюються базові конфлікти разом із поглибленням економічної та соціальної нерівності [16]. Медіація як стратегія соціального порозуміння не може бути редукована до мистецтва конструктивного діалогу у формі сукупностей процедур та методик. Адже саме сприяння розвитку мистецтва (якщо вже розглядати медіацію в такому форматі) є завданням культурної політики країни і постає як завдання соціальної відповідальності держави. Відсторонюючись від нього, урядовці не тільки не набувають нових компетенцій, але і втрачають уже набуті, таким чином, державні управлінці нехтують інтересами своїх громадян, ставлячись до них лише як до працівників певних корпорацій, де лише останні й мусять опікуватися вирішенням конфліктів. Така позиція може видаватися виправданою лише з вигід ситуативного підходу та не є плідною з точки зору історичної творчості, суб'єктивних інтересів громадян, нації, держави.

Поділяючи думку П. Еванса про державу як «далекоглядного рульового», А. Багінський [17, с. 24], підкреслює, що її спроможність у сучасних умовах не зводиться до здатності урядових структур належним чином виконувати свої обов'язки. Уміння вирішувати конфлікти, оптимальним чином користуватися наявними ресурсами, відшукувати нові – ось що робить державу необхідним фактором формування модерну та ремодернізації як невіддільного процесу системного оновлення в процесах творення та відтворення суспільного виробництва життя.

Як зазначає П.В. Кутуєв, сучасна соціологічна наука зорієнтована на дослідження держави, що сприяє розвитку не тільки і не стільки у відношенні економічного розвитку, але з позиції сприяння гуманістичного розвитку – людських ресурсів, а це у свою чергу дозволяє говорити про розгортання програми постійного розвитку, до якої логічно інтегрується концепція держави, що сприяє розвитку. На жаль, ми не можемо свідчити на користь вітчизняної бюрократії, вона не є автономною, а її укоріненість у суспільстві не говорить про її дієздатність, скоріше про спекулятивний характер і непатріонімалістські очікування. Водночас формування держави, яка сприяє розвитку, не має чітких приписів щодо обсягу і послідовності дій. Можливо, що група освічених бюрократів, які будуть гуртуватися навколо лідера («філософа на троні», як пише П.В. Кутуєв [18, с. 19]), налаштованих на раціональну взаємодію та таких, для яких інституалізація соціальних взаємин щодо нового формату практик по задоволенню потреб виступає гарантією адекватності в такому задоволенні та чинником солідаризації суспільства, саме така раціонально мисляча і водночас ідеаційно спрямована еліта надасть можливість Україні відбутися.

Інституалізація медіації буде сприяти формуванню довіри у нашому суспільстві й розглядати державу як головного медіатора в таких історичних контекстах, коли «більшість населення світу поставлено в такі умови, які в багатьох інших періодах вважалися б рівноцінними рабству». Продовжуючи думку Д. Гребера [19] про формування боргу як особливого формату соціальних зв'язків та відносин, варто, на наш погляд, звернути увагу на те, що історично кредитна поведінка людини була вписана у функціонування «певного роду всеохоплюючих інституцій – священних правителів Месопотамії, юдейських Ювілеїв, законів шаріату чи християнського канонічного права, які наклали певного роду контроль на потенційно катастрофічні соціальні наслідки боргів. Дотепер процеси протікають іншим чином: починаючи з 80-х, ми почали спостерігати створення першої ефективної

планетарної адміністративної системи, яка діє через МВФ, Світовий банк, корпорації та інші фінансові інституції та значною мірою націлена на захист інтересів кредиторів». Водночас саме розвиток людини, її можливостей, як вважає П. Еванс, стає головним у визначенні сучасної держави, яка сприяє розвитку [20]. Тільки за такої налаштованості конфліктність інноваційних форматів буде адаптованою через низку компромісів у формуванні консенсусу завдяки соціальним інституціям.

Сучасні дослідження медіації здійснюються переважно економістами, юристами, психологами, зусилля яких спрямовані, головним чином, на розробку технік ведення перемов та здійснення посередництва, тому не дивним є потрактування ними медіації як поняття більш вузького, ніж конфліктологія, бо затребуваною, з їхньої точки зору, вона стає лише після того, як предконфліктна ситуація лишилася позаду, сам конфлікт набув виразності й розгортання, і необхідно вийти з нього за рахунок конструктивного використання можливостей післяконфліктного етапу комунікації [21]. Водночас необхідно мати на увазі, що акцентуація на функціоналістському підході до суспільства може стати на заваді ефективному використанню аналітичного інструментарію в дослідницькій роботі [22, с. 350].

Діяльність бізнес-тренерів, юристів, педагогів знаходить своє відображення в роботі цілої низки громадських організацій, чії ініціативи, звичайно, є й цінними, й важливими. Зупинимось на функціонуванні лише деяких із них. Так, Український Центр Медіації проводить онлайн-навчання і надає учасникам сертифікати «Бізнес-медіатор» (Wirtschaftsmediator/in (ІНК), має модулі з міжкультурної медіації та супервізії тощо [23]. Окремо існує «Українська Академія Медіації», яка має на меті формування «культури миру та злагоди» [24]. Проект «Діалог задля вирішення конфліктів» здійснюється в Україні Українським центром Ненасильницького спілкування і примирення «Простір Гідності» впродовж 2019–2022 рр., у партнерстві з міжнародною миротворчою організацією ПАКС Нідерланди за фінансової підтримки Федерального Міністерства закордонних справ Німеччини. Існує ще Український Центр Примирення, де «медіація використовується як й «інші види відновлювальних практик» [25].

Зрозуміло, що кожна сфера суспільних взаємодій має свою специфіку, й особливості в аплікативності медіаційних практик є виправданими. Але це аж ніяк не відмінняє потребу в координації діяльності медіаторів з боку держави. Саме вона повинна враховувати неминучу обмеженість вузькоспеціалізованого підходу, можливі небезпеки з боку приватних бенефіціарів, проблеми «нашвидкоруч» навчених радників, коучів тощо. Інакше запозичення інноваційних способів вирішення соціальних проблем може стати джерелом чергових конфліктів, мавпування чужого досвіду є ще менш ефективним, ніж звернення до власної архаїки. Щодо юридичної спільноти, то фахівці не вважають прийнятним ані провалений Верховною Радою законопроект про медіацію № 3665, ані новий (але також відкликаний у серпні поточного року) законопроект № 10425 [26]. Схоже, що самим правникам необхідна допомога соціологів для усвідомлення медіації як соціокультурного феномена у контексті необхідності сформувати державу, яка б сприяла розвитку.

За відсутності останньої, вигоди України від приєднання до самих сучасних конвенцій (Сінгапурська [27]) про користь удосконалення медіаційних практик стають неабсолютно переконливими, і не факт, що «нова ера» не наступить на нас у буквальному розумінні.

Висновки. Соціологічна інтерпретація інноваційних процесів ускладнюється тим, що ми маємо зафіксувати явища транзитивності і трансформаційності у житті суспільства, водночас із інституціоналізацією його практик задля визначеності й стабільності. Перманентне технологічне оновлення навколишнього середовища з необхідністю створює запит на інноваційність у переформатуванні соціальних відносин, а оскільки оформлення, імплементація останніх, їх кореляція із практичною діяльністю певних груп, кластерів, класів реалізується в суспільних взаємодіях через соціальні інститути (як відносно сталі рамки для домовленостей і перемов), то вкрай актуальним стає перегляд діяльності вже існуючих соціальних утворень такого ґатунку, а також становлення нових – для вирішення конфліктних питань нового типу взаємин, до яких належать особливості кредитної поведінки в сучасному українському суспільстві.

Розвиток медіації як одного з напрямів реалізації теорії суспільного договору в його сучасному вигляді передбачає розвиток практичних компетенцій саме у системному вигляді державного навчання. Тому можна тільки вітати відкриття нової спеціалізації на факультеті соціології та права Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського: «Врегулювання конфліктів та медіація» (спеціальність 054 Соціологія) [28].

Інституціональний розвиток є корелятом становлення сучасного громадянського суспільства, яке визнає можливості практичного втілення в політичну, економічну, культурну дійсність політичних свобод індивідуума, спираючись на контексти соціального буття останнього. Ефективність держави, що існує на податки громадян, відповідно, може вимірюватись її здатністю до утримання курсу стабільного розвитку. А значить – координації дій усіх медіативних формувань з метою вирішення питань не тільки «гарячих» конфліктів, але й «холодних» воєн, що розгортаються в повсякденні суспільних взаємодій кожного.

Vasylets O., Kazmirova O. The institutionalization of mediation as a task of the state policy of integration in regard to social innovations

The article deals with issues of responsibility of the state, which can be considered effective only if it promotes development, for the improving and upgrading conflict resolution processes in its internal space. This is illustrated by the need to institutionalize new forms of social engagement in the innovative formatting of common behaviors, such as credit, which is related to meeting needs. It is noted that it is credit behavior that creates a new plane of social insecurity, thus emphasizing the importance of mediation, as well as the need for a sociological approach in developing this concept. The authors emphasize that mediation is in demand as a social support, consultation, literally from the first steps of credit activity.

Particular attention is paid to substantiating the need for institutionalization of mediation as a decisive factor in conflict assimilation by different subjects of social practice (individuals, in particular) of new forms of social interactions – on the example of credit behavior, as well as an emphasis on the importance of the developing state.

The article states that the institutionalization of mediation will help build confidence in our society and consider the state as the main mediator.

The contradictory nature of the information space is filled with proposals for the provision of mediation services and the absence of a Mediation Act. There is a limited approach to mediation as a set of procedures and techniques. Emphasis is placed on the importance of state training for specialists in mediation and conflictology, as representatives of sociological science.

The authors note that the development of mediation, as one of the ways of implementing the theory of social contract in its modern form, involves the development of practical competencies in the systematic form of state education.

Key words: conflict, mediation, institutionalization, credit behavior, developmental state.

Література:

1. Водоп'ян Т.В. Медіація як метод вирішення суспільно-політичних конфліктів. Досвід окремих країн та перспективи для України : дис. ... за спеціальністю 054 «Соціологія» ; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» імені Ігоря Сікорського. Київ, 2018.
2. Kyselova Tatiana. Mediation Development in Ukraine: 1991-2016. URL: https://www.academia.edu/20286554/Mediation_Development_in_Ukraine_1991-2016
3. Кармаза Олександра. Інститут медіації: основні концепції розвитку. *Цивільне право і процес*. 2017. № 2. С. 24–28.
4. Федоренко Т.В. Розвиток інституту медіації в Україні. *Юридичний електронний науковий журнал*. 2018. № 6.
5. Бернард К. Механизм, отлаженный за 20 лет: медиация в Федеральном апелляционном суде девятого федерального округа США. *Медиация и право*. 2010. № 2.
6. Права, за якими судиться малоросійський народ / відп. ред. та авт. передм. Ю.С. Шемшученко ; НАН України ; Інститут держави і права ім.В.М. Корецького ; Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського. Київ, 1997. Вип. 4–5. 548 с. С. 121–129.
7. Кутуев П., Енин М. Вызовы успешному трудоустройству молодежи в контексте современной идеологии университетского образования. *Идеология и политика*. 2019. № 2 (13).
8. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания. Москва : «Медиум», 1995. 323 с.
9. Peter Berger. The Limits of Social Cohesion: Conflict And Mediation In Pluralist Societies: A Report Of The Bertelsmann Foundation To The Club Of Rome Hardcover – Import, 1 Jan 1998, 416 pages. Publisher: Westview Press; 1 edition (1 January 1998).
10. Спенсер Г. Синтетическая философия (в кратком изложении Говарда Коллинза). Киев : Ника-Центр, 1997.
11. Дюркгейм Э. Социология. Ее предмет, метод, предназначение / пер. с франц., составл., вступ. ст. и примеч. А. Гофмана. Москва : Канон, 1995.
12. Парсонс Т. О структуре социального действия. Москва, 2000. 682 с.
13. Смелзер Н. Социология. Москва, Феникс, 1994. 688 с.
14. Коржов Г. Территориальные идентичности: концептуальные интерпретации в современной зарубежной социологической мысли. *Социология: теория, методы, маркетинг*. 2010. № 1.
15. Гидденс Э. Устройство общества: очерк теории структурации. Москва : Академпроект, 2005. 528 с.

16. Michael Roberts. *The Long Depression: Marxism and the Global Crisis of Capitalism*. Haymarket Books, 2016. 360 с.
17. Багінський А.В. Реконцептуалізація модерної держави: автономія, спроможність, належне урядування та конфлікти. *Вісник «КПІ» Політологія. Соціологія. Право*. 2017. № 1–2 (33–34). С. 22–26.
18. Кутуєв П.В. Вступ до соціологічної проблематики. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2015. № 4. С. 3–19.
19. Гребер Дэвид. Долг: первые 5000 лет истории ; пер. с англ. А. Дунаев. Москва, 2015. 528 с.
20. Evans P. *Embedded autonomy: States and industrial transformation* Princeton : Princeton univ. press, 1995. 323 p
21. Aishan W., Wentang Y. *The Combination of Diversified Measures Facilitating the Resolution of Disputes. Mediaton Principles and Practice* ; ed. by Y. Zhang. Xiamen, 2008.
22. Медиация – искусство разрешать конфликты. Знакомство с теорией, методом и профессиональными технологиями / сост. Г. Мета, Г. Похмелкина ; пер. с нем. Г. Похмелкиной. Москва, 2004.
23. Український Центр медіації. URL: <http://ukrmediation.com.ua/ua/>
24. Українська академія медіації. URL: <http://mediation.ua/en/about-us>
25. Український Центр примирення. URL: <https://peaceengineers.com/about/>
26. Проект закону про діяльність у сфері медіації. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66139
27. Нова ера медіації: що змінить Сінгапурська конвенція. *Юридична газета*. 2019. № 38–39 (692–693). (17 вересня). URL: <http://jur-gazeta.com/publications/practice/inshe/nova-era-mediacyi-shcho-zminit-singapurska-konvenciya.html>
28. URL: <https://fsp.kpi.ua/ua/nova-spetsializatsiya-vregulyuvannya-konfliktiv-ta-mediatsiya-spetsialnist-054-sotsiologiya/>